

Vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyən edilməsi

Dəyişiklik: Vergi öhdəliklərinin düzgün müəyyən edilməməsi nəticəsində vergi ödəyicilərinin əlavə maliyyə sanksiyalarına məruz qalması hallarının qarşısının alınması üçün planlaşdırılan əməliyyatlar üzrə yaranacaq vergi öhdəliklərinin onun müraciəti əsasında əvvəlcədən müəyyən edilməsi mexanizminin tətbiq məqsədi ilə Vergi Məcəlləsinə 13.2.49-1, 15.1.2-1, 24.0.1-1, 30-cu, 55.1.3-1 və 77-1-ci maddələr əlavə edilmişdir.

Dəyişikliyin mahiyyəti: Qeyd olunan dəyişikliklərə əsasən vergi ödəyicisi gələcəkdə iri məbləğli müqavilələr üzrə həyata keçirəcək vergi tutulan əməliyyatlar barədə vergi orqanlarına məlumat verə və bu əməliyyatlar üzrə yaranacaq vergi öhdəlikləri barədə vergi orqanının rəsmi qərarını əldə edə bilər. Bununla da vergi ödəyicisi müvafiq əməliyyatlar üzrə yaranacaq vergi risklərindən sığortalanmış olur. Bu məqsədlə vergi öhdəliklərinin hüquqi nəticələr doğurmazdan əvvəl vergi orqanları ilə razılaşdırılmalı, hər bir **belə əməliyyatın dəyəri 10 milyon manatdan az olmamalı** və vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə qərarın qəbul edilməsinə görə **500 manat məbləğində** dövlət rüsumu ödənilməlidir.

Misal: Rezident "A" şirkəti qeyri-rezident şirkət ilə müqavilə imzalamağı planlaşdırır. Müqavilə imzalanmadan əvvəl "A" şirkəti vergi orqanlarına müraciət edir və əməliyyatın bütün detallarını və müvafiq sənədləri təqdim edir. Vergi orqanı bu müqaviləni təhlil edərək vergi ödəyicisinin bu əməliyyat üzrə ödəməli olacağı vergilər və onların məbləğləri barədə rəsmi qərar qəbul edir. Vergi ödəyicisi Qərarla razılaşdığı halda bu əməliyyat üzrə qeyd olunan öhdəlikləri yerinə yetirir. Vergi ödəyicisindən bu əməliyyat üzrə Qərarla göstərilən vergi öhdəliyindən fərqli vergi öhdəliyinin yerinə yetirilməsi tələb edilə bilməz. Bununla belə, vergi ödəyicisi üçün bu qərar məcburi xarakter daşmadığından, o bu qərarla razılaşmaya bilər.

Vergi Məcəlləsinə əsasən **vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə qərar dedikdə** gələcəkdə həyata keçiriləcək vergi tutulan əməliyyatlar üzrə

vergi öhdəliklərinin və vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsinin doğracağı hüquqi nəticələrin vergi orqanı tərəfindən əvvəlcədən müəyyən edilməsini təsdiq edən sənəddir.

Vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə qərarın qəbul edilməsi məqsədi ilə vergi orqanına ərizə ilə müraciət etmək vergi ödəyicisinin hüququna, bu qərarı qəbul etmək isə vergi orqanının vəzifələrinə aid edilmişdir.

Vergi ödəyicisi qeyd olunan hüququndan istifadə etmək üçün vergi orqanına “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada ərizə ilə müraciət edir. Ərizəyə aşağıdakılar əlavə olunmalıdır:

- *barəsində qərarın qəbul edilməsi tələb edilən vergi tutulan əməliyyata aid sənədlər;*
- *vergi tutulan əməliyyatlar üzrə vergi öhdəliklərinin və vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsinin doğracağı hüquqi nəticələrə dair vergi ödəyicisinin qeydləri;*
- *qərarın qəbulu üçün zəruri hesab edilən digər məlumatlar.*

Ərizəyə əlavə olunmuş sənədlər dövlət dilində olmalıdır. Xarici dildə tərtib olunmuş sənədlərin əslü dövlət dilinə rəsmi təsdiq edilmiş tərcümə ilə müşayiət olunmalıdır.

Ərizə qəbul olunduqdan sonra aşağıdakı prosedurlar həyata keçirilir:

• ***qərar yuxarıda qeyd olunan sənədlər və məlumatlar təqdim edildikdən sonra 30 iş günü müddətində qəbul edilir.***

• *vergi orqanı ərizənin və ona əlavə edilmiş sənədlərin yuxarıda qeyd olunan tələblərə uyğunluğunu yoxlayır. Ərizədə və ona əlavə edilmiş sənədlərdə aradan qaldırılması mümkün olan və qərarın qəbul edilməsi üçün imtinaya səbəb olmayan çatışmazlıqlar aşkar edildikdə, ərizənin qeydiyyatı alındığı tarixdən **10 iş günündən** gec olmayaraq vergi orqanı onların aradan qaldırılması barədə məlumatı vergi ödəyicisinə bildirir.*

• *vergi ödəyicisi həmin çatışmazlıqları məlumatı aldığı vaxtdan ən gec **10 iş günü** ərzində aradan qaldırmalıdır. Bu zaman qərarın qəbul edilməsi ilə bağlı müddətin axımı dayandırılır və dayandırılmış müddət qərarın qəbul edilməsi müddətinə daxil edilmir. Çatışmazlıqların aradan qaldırılması barədə vergi ödəyicisinin müraciətindən sonra müddətin axımı bərpa olunur.*

• *qərar vergi orqanı tərəfindən hər bir vergi ödəyicisinə və hər bir vergi tutulan əməliyyata münasibətdə ayrılıqda qəbul olunur, vergi orqanının rəhbərinin imzası və möhürlə təsdiq olunur və barəsində qərar qəbul edilən əməliyyatla bağlı münasibətləri tənzimləyən normativ hüquqi aktlarda əməliyyat baş tutanaqək dəyişiklik baş verdiyi hallar istisna olmaqla **3 il müddətində** məcburi hüquqi qüvvəyə malik olur.*

• *vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim olunmuş ərizə və ona əlavə edilmiş sənədlərdə çatışmazlıqlar olmadıqda və ya aşkar edilmiş çatışmazlıqlar yuxarıda qeyd olunan vaxtda*

aradan qaldırıldıqda vergi orqanı "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən edilmiş dövlət rüsumunu (**500 (beş yüz) manat**) ödəməsi vəzifəsi barədə vergi ödəyicisinə şifahi və ya məktub vasitəsilə məlumat verir.

- qərarın qəbul edilməsi üçün dövlət rüsumu vergi orqanının verdiyi məlumat alındığı tarixdən **3 iş günü ərzində** vergi ödəyicisi tərəfindən ödənilir və ödənişi təsdiq edən sənəd vergi orqanına təqdim olunur.

- Dövlət rüsumunun ödənilməsi faktını təsdiq edən sənəd vergi orqanına təqdim edildikdən sonra qeyd edilən proseslər nəzərə alınmaqla sənəd və məlumatlar vergi orqanına təqdim edildikdən sonra **30 iş gününün müddətində "Vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə Qərar"** qəbul edilərək vergi ödəyicisinə təqdim edilir və ya sifarişli poçt göndərişi vasitəsilə göndərilir.

Aşağıdakı hallarda vergi orqanı tərəfindən qərarın qəbul edilməsindən imtina edilir:

- ərizədə və ona əlavə olunmuş sənədlərdə qanuna uyğun olmayan məlumatlar olduqda (yuxarıda qeyd olunan çatışmazlıqlar istisna olmaqla);

- ərizədə qeyd olunan əməliyyat üzrə vergi öhdəliyinin müəyyən edilməsinə dair vergi orqanının qərarı olduqda və bu əməliyyat üzrə göstəricilərdə hər hansı dəyişiklik baş vermədikdə;

- ərizədə qeyd olunan əməliyyat artıq baş tutmuş olduqda və ya bu əməliyyatla bağlı vergi orqanının qərarı və ya məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qərarı olduqda;

- barəsində qərar qəbul edilməsi üçün müraciət edilmiş əməliyyat üzrə vergi ödəyicisinin vergidən yayınma sxemi yaratmaqla, vergi üstünlüyü əldə etmək məqsədi daşdığı vergi orqanı tərəfindən müəyyən edildikdə;

- barəsində qərar qəbul edilməsi nəzərdə tutulan əməliyyatın dəyəri **10.000.000 (on milyon) manatdan** aşağı olduqda;

- dövlət rüsumunun ödənilməsini təsdiq edən sənəd vaxtında vergi orqanına təqdim edilmədikdə;

- vergi ödəyicisi tərəfindən qərarın qəbul olunması üçün müraciət zamanı Vergi Məcəlləsindəki tələblərə əməl edilmədikdə, o cümlədən vergi öhdəliyinin və vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsinin doğuracağı hüquqi nəticələrin müəyyən edilməsi ilə bağlı tələb olunan sənədlər və məlumatlar müraciətə əlavə olunmadıqda və ya əlavə olunmuş sənədlər və məlumatlar vergi öhdəliyinin və vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsinin doğuracağı hüquqi nəticələrin müəyyən edilməsi üçün kifayət etmədikdə;

- barəsində qərar qəbul edilməsi nəzərdə tutulan əməliyyat üzrə vergi öhdəliyinin və vergi qanunvericiliyinin tətbiq edilməsinin doğuracağı hüquqi nəticələrin müəyyən edilməsi vergi orqanının səlahiyyətlərinə aid olmadıqda.

Nəzərə alınmalıdır ki:

- Qərarın icrası yalnız ərizədə qeyd olunan əməliyyat üzrə vergi orqanı və qərarda qeyd olunan əməliyyatı həyata keçirəcək vergi ödəyicisi üçün məcburi hüquqi qüvvəyə malikdir, bir şərtlə ki, vergi ödəyicisi tərəfindən həmin əməliyyat həyata keçirilmiş olsun.

- Barəsində qərar qəbul edilmiş əməliyyatın icrası vergi ödəyicisi üçün **məcburi xarakter daşımır.**

- Barəsində qərar qəbul edilən əməliyyatla bağlı münasibətləri tənzimləyən normativ hüquqi aktlarda əməliyyat baş tutanadək dəyişiklik baş verərsə, vergi öhdəliklərinin əvvəlcədən müəyyən edilməsi haqqında vergi orqanının qərarının hüquqi qüvvəsi olmur.

- Vergi ödəyicisi vergi orqanı tərəfindən bu maddəyə uyğun olaraq qəbul edilmiş qərardan, habelə həmin qərarın qəbul edilməsi ilə bağlı imtinadan inzibati qaydada və məhkəməyə şikayət verə bilər.

- Vergi qanunvericiliyi ilə bağlı hüquq pozuntusunun vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsi barədə qərara əsaslanmaqla və ya onun icrası nəticəsində törədilməsi vergi ödəyicisinin təqsirini istisna edir.

Vergi öhdəliyinin əvvəlcədən müəyyən edilməsi mexanizmi Avstriya, Belçika, Kanada, Çexiya Respublikası, Danimarka, Estoniya, Finlandiya, Fransa, Almaniya, Macarıstan, İsrail, İtaliya, Yaponiya, Niderland, İspaniya, Türkiyə, Böyük Britaniya, ABŞ və s ölkələrin qanunvericiliyində də təsbit edilmişdir.